

Nr.	Fokusområde	Indsats	Forslag ny handling
1	Transport og Mobilitet	Udskifte kommunens egne biler til mere miljøvenlige alternativer (f.eks. el-, hybrid-, brint- og gasbiler)	
2	Transport og Mobilitet	Udskifte kommunens egne biler til mere miljøvenlige alternativer (f.eks. el-, hybrid-, brint- og gasbiler)	Udbuddet for dagrenovationsindsamling forventes afholdt ultimo 2020 med forventet opstart januar 2022. (Der afsættes ca. 1 år til forberedelse/Indkøb af renovationsbiler). Ønskes der tilbud på renovationskørsel med gas som drivmiddel, skal der foretages beslutning om etablering af infrastruktur inden afholdelse af udbud, og med oprettelse af drift i forbindelse med kontraktstart 2022. Udbudskontraktlængden for renovationskørsel er typisk 4-6 år. Der er option på forlængelse af nuværende udbudskontrakt, så et nyt udbud kan evt. udsættes 1 eller 2 år i forventning om at etablering af infrastruktur for gastankning og derved mulighed for en omstilling til grønnere drivmidler på renovationskørsel. Udvalg: KMU
3	Transport og Mobilitet	Udbygge stisystemet så det bliver mere attraktivt at vælge cykel som transportmiddel	Cykelfremme. Viborg Kommune kan gøre en indsats for at reducere energiforbruget fra persontransport ved •udbygning af stinettet •etablering af cykelbokse (cykelgarager) ved samkørselspladser og kollektive trafikknudepunkter, samt •gennemførelse af kampagner til fremme af cyklisme. Udvalg: TU
4	Transport og Mobilitet	Basere kollektiv transport på mere miljøvenlige energikilder og miljøklasser	Udledningen af CO2 kan mindskes med el- eller gasbusser. Desuden vil man (specielt med elbusser) kunne undgå, at der udledes partikler fra forbrændingsmotorer i den tætte midtby. Støjniveauet vil også blive mindre. Bybusserne i Viborg skal i udbud senest i 2024, og i den forbindelse skal der tages beslutninger om, hvilke bustyper, der fremover skal bruges. De øvrige busser i den kollektive skal også snart i udbud. Derfor skal der laves en samlet plan for ønskerne til hvilke bustyper, der skal bruges. Det kunne eksempelvis være elbusser i byerne Viborg og Bjerringbro og gasbusser i resten af Kommunen. Midttrafik skal gennemføre udbuddet, mens Viborg Kommune forinden kan opstille krav eller ønsker om de nye busser, der skal anvendes i byen. I Midttrafiks strategiplan for den kollektive trafik er der angivet, at arbejdet med et bedre klima kan betyde, at busser i byerne fra 2023, hverken må udlede forurening eller CO2. Med i undersøgelsen skal mulighederne for placering af ladestandere og gaspåfyldningsmuligheder og bussernes rækkevidde i tid på el eller gas afklares. Udvalg: TU
5	Transport og Mobilitet	Udbygge infrastrukturen til el- og gasbiler f.eks. etablere lade- og gasstationer	Strategi og handleplan for udbygning af infrastrukturen til el- og gasbiler i Viborg Kommune. I samarbejde med kompetent rådgiver udarbejdes en strategi og handleplan for udbygning af infrastrukturen til el- og gasbiler. Strategien skal indeholde en række målsætninger og handlinger frem mod år 2030. Planen skal medvirke til og sikre at Viborg Kommune er på forkant med planlægningen, så der kan opnås en god og attraktiv infrastruktur i og ved byerne i kommunen, for at fremme overgangen til fossilfri transport. Udvalg: TU
6	Transport og Mobilitet	Udbygge infrastrukturen til el- og gasbiler f.eks. etablere lade- og gasstationer	Etablering af ladeinfrastruktur ved Viborg Rådhus. Opstilling af 5 stk. dobbeltladestandere til opladning af 10 elbiler samt 1 stk. semihurtigladestander til opladning af 2 elbiler på Feltbanen ved Viborg Rådhus. Udvalg: ØEU
7	Energiproduktion	Facilitere og/eller bakke op om fællesmøder for varmeværkerne for at understøtte videndeling mv.	Kommunen kan hjælpe med til at fremme varmeværkernes investeringer i nye vedvarende energi anlæg ved at synliggøre, hvor enkelt det ofte er for varmeværkerne at få de nødvendige tilladelser fra kommunen. Det kan fx ske i forbindelse med at kommunen indkalder varmeværkerne til årlige informationsmøder eller ved at inddrage varmeværkerne i varmeplanlægningen. Varmeværkerne i kommunen har imidlertid allerede et netværk, hvor de ca. mødes to gange om året. De er umiddelbart ikke interesserede i at skulle deltage i flere møder. Derfor foreslås det, at Viborg Kommune kobler sig på varmeværkernes mødeaktivitet, hvor kommunen så kunne deltage i deres møder alt efter deres ønske. Udvalg: KMU
8	Energiproduktion	Strategisk samarbejde med energiforbrugende virksomheder om anvendelse af grøn energi og ressourceoptimering.	

Nr.	Fokusområde	Indsats	Forslag ny handling
9	Energiproduktion	Energisparekampagne rettet mod borgere/erhverv	Grønne lokalområder. Et pilotprojekt, der undersøger hvilket potentiale, der i et koordineret arbejde med energieffektivisering og omstilling. I samarbejde med borgerne i et mindre bysamfund gennemføres - koblet til arbejdet med en Lokal Udviklingsplan - et pilotprojekt mhp. på at afklare potentialet for at reducere energiforbruget og omlægge til et mere CO2-neutralt energiforbrug. Projektet gennemføres (i lighed med LUP) med forankring i en lokal følgegruppe og med inddragelse af eksterne partnere som fx energirådgivere, relevante virksomheder, finansieringsinstitutter. Udvalg: LDU/KMU
10	Bygninger	Energirenovere den eksisterende kommunale bygningsmasse	Kommunen råder over en bygningsmasse på ca. 500.000 m2. Der er potentiale for rigtig mange forskellige energimæssige tiltag i bygningerne. Disse tiltag kunne fx være: 1.Yderligere efterisolering ved planlagt vedligehold, ud over gældende myndighedskrav BR18 (Bygningsreglement 18). Kunne fx energimæssigt været forbedret til BR18 Lavenergi. Dette kunne fx være 3 lags vinduer i stedet for 2 lags glas, ekstra tyk lag tagisolering ved tag- og loftrenoveringer. 2.At der opsættes solceller på kommunens bygninger, når man alligevel laver større tagrenoveringer. 3.Efterisolering af dårligt isoleret brugsvand og varmeanlæg samt udskiftning af gamle pumper. 4.Gennemrenovering eller udskiftning af ældre ventilationsanlæg med en dårlig genanvendelse eller uden genanvendelse af returvarmen. 5.Udskiftning af ældre belysningskilder til nyt LED belysning (lysprojekter). Kan være enten selve lyskilden eller helt nye lysarmaturer. 6.Bedre og nyere styring af bygningernes energiforbrug. Ved fx nat- og weekend sænkning, ugeur, udetemperatur styring, elektronisk fjernaflæsning og styring af el, vand, varme og ventilationsanlæg, automatisk energiovervågninger, energiledelse osv. De fleste ekstra energimæssige tiltag, vil i samme ombæring, også normalt medføre en forbedring af det aktuelle indeklime m.m. i bygningerne, da men hermed får bedre mulighed for at styre solvarme, friskluftskiftet, trækgener m.m. Udvalg: ØEU
11	Bygninger	Bygge mere energieffektivt ved kommunalt nybyggeri	Ved kommunens eget nybyggeri, har kommunen mulighed for at vælge at bygge efter mere skærpede energimæssige krav, end angivet i det nugældende bygningsreglement. Der kan vælges mange forskellige løsninger alt efter hvor og hvornår der bygges. Jf. de skærpede krav kan man vælge fx at opføre bygningerne som enten lavenergi bygninger (BR18 lavenergi) eller med en form for bygningscertificering (fx DGNB certificering). Udvalg: ØEU
12	Bygninger	Stille krav til alment boligbyggeri om energieffektive bygninger.	-
13	Bygninger	Energieffektiv gadebelysning	I budgettet for 2021 – 2013 er der fra 2023 afsat 5 mio. kr. om året til udskiftning af højtryksnatriumlamper på det kommunale gadelysnet, idet LED armaturer har en længere levetid og er mere energibesparende. Udskiftningen af natriumlamperne kan starte tidligere, så man hurtigere opnår en energibesparelse. Man vil også med den nye teknologi kunne fremskynde anvendelsen af sensorstyret lys. Det vil betyde mindre lysforurening samt et lavere energiforbrug. Omkring gadelys kunne der også være en ide i, at man opsætter mere gadelys på de større pendlertier som fx Himmerlandsstien, Nørreårtien og Alhedestien. På den måde kan flere sikkert lokkes til at bruge cyklen fremfor bilen på vej til og fra arbejde. Udvalg: TU

Nr.	Fokusområde	Indsats	Forslag ny handling
14	Bygninger	Lokal afledning af regnvand (LAR) ved kommunale byggerier.	Viborg Kommune kan via egne byggeprojekter fremme afledningen af regnvand lokalt (LAR) og derved medvirke til, at mindske risikoen for oversvømmelser som følge af kraftig regn og skybrud. Byrådet har vedtaget plan for Fremtidens Regnvandshåndtering for at fremme LAR. I henhold til planen er det den ansvarlige forvaltning, der i forbindelse med det konkrete projekt beslutter, om regnvand skal afledes helt eller delvist via LAR. Kommunen kan vælge at gøre det obligatorisk, at aflede regnvand via LAR i alle kommende kommunale byggerier. Kommunen kan derudover vælge, at kravet også skal gælde for andre kommunale projekter, hvor der håndteres regnvand – eksempelvis vejprojekter. Kommunen kan yderligere beslutte, at kravet skal gælde for byggeri og projekter som kommunen støtter. Udvalg: ØEU
15	Bygninger	Energiproduktion	Viborg Kommune kan gennem rådgivning gøre en indsats for, at private boligejere optimerer energiforbruget i deres bygninger. Kommunen kan eksempelvis afholde en række informationsmøder mhp. at informere om mulighederne for at udskifte olie- og gasfyr med anden opvarmning. Kommunen kan betale private rådgivere for at gennemføre energicheck på et antal private boliger indenfor relevante målgrupper (energimærke, alder, opvarmningsform og lignende). Energichecket kan følges op af en energirådgivning med forslag til tiltag. Støtten kan udbetales, når der foreligger en skriftlig rapport eller lignende som dokumentation for rådgivningsydelsen. Udvalg: KMU
16	Natur	Etablering af vådområder	Vådområdeindsatsen er på nuværende tidspunkt fastlagt for perioden til og med 2021. Det er sket i vandoplandsplaner for oplandet til Limfjorden og Randers Fjord, hvor de enkelte kommuner har budt ind med mulige projekter. Det forventes, at der i den kommende vandplanperiode 2021 – 2027 vil blive behov for etablering af endnu flere vådområder. Viborg Kommune har i denne forbindelse mulighed for at byde ind med forslag til nye vådområdeprojekter. Lavbundsindsatsen styres på landsplan af Miljøstyrelsen, og kommunerne kan løbende byde ind med egnede projekter. For at komme i betragtning, skal der kunne tilbageholdes minimum 13 tons CO2 pr. ha. pr. år. Viborg kommune har mulighed for at byde ind med de projektområder, der kan opfylde Miljøstyrelsens krav. Der kan gennemføres en screening af, hvor det i Viborg Kommune er teknisk muligt at gennemføre lavbundsprojekter, der opfylder Miljøstyrelsens krav. Udvalg: KMU
17	Natur	Skovrejsning	Man kan gennem skovrejsning bidrage til en konkret CO2-binding, der yderligere kan være med til at øge biodiversiteten og give friluftsmuligheder til borgerne. For at man kan tale om en øget lagring, er det en forudsætning at man konverterer en anvendelse med en ringere CO2 lagring f.eks. landbrugsjord til skov. Det vil være muligt at rejse skov på kommunens egne ejendomme, der i øjeblikket lejes ud som landbrugsjord. Det kræver dog på nogle arealer en ændret planlægning. Det vil f.eks. være muligt at oprette en pulje til børneklmaskov, hvor der hvert år prioriteres midler til at erhverve eller tilplante jord til skov. Midlerne skal bruges til at etablere en skov i de 5 dagtilbudsområder for at medvirke til at skabe grønne børn og unge. Børnene kan aktiveres i en grøn temauge, hvor der vil være et tilbud om at komme ud i deres skov og plante træer samt lære om CO2-kredsløb. Det vil være muligt at købe jord med henblik på skovrejsning. Udvalg: KMU

Nr.	Fokusområde	Indsats	Forslag ny handling
18	Natur	Biodiversitet	Viborg Kommune kan gennem forsøg, nytænkning, vidensopbygning og beskyttelse, være med til at fastholde og øge biodiversiteten i by og på land. •Forsøg og Nytænkning: Kommunen kan forsøge at opbygge nye levesteder for bier og blomster ved at udså blomsterfrø på kommunale arealer og græskanter. Områder der i dag vedligeholdes som græsplæner. Herved tiltrækkes forskellige insekter inklusive bier. Der kan etableres forsøgsarealer, hvor man afskræller det øverste næringsholdige jordlag, så man kan opnå næringsfattige forhold til gavn for lyskrævende plantearter. Der kan udlægges stenbunker ved vandhuller og overdrev til gavn for padder og firben. Regnbede, der etableres i indvindingsoplande, kan udformes som naturlige rekreative vandhuller. Gennem naturforbedrende indsatser styrkes den generelle biodiversitet og bliver samtidig visuel for borgerne. •Vidensopbygning og beskyttelse: Kommunen kan øge kendskabet til artssammensætningen på beskyttede naturarealer og i skovene. Et bedre kendskab vil have betydning for en bedre prioritering af hvilke indsatser der kan udføres på arealerne og i skovene. Samtidig styrker registreringen, af artssammensætningen på de beskyttede arealer, landmandens muligheder for at opnå tilskud til pleje, da informationerne indgår i Landbrugsstyrelsens prioritering. Arealer der er tilgroede, kan ryddes og holdes lysåbne for herved at give bedre forhold for lyskrævende plantearter og dermed øge biodiversiteten. Kommunen kan opkøbe dyrkningsrettighederne på arealer, der grænser op til naturarealer med høj biodiversitet. Biodiversiteten har de bedste vilkår på store sammenhængende arealer og dyrkningsfrie bræmmer kan beskytte omkring mindre arealer. Udvalg: KMU
19	Indkøb og Udbud	Udarbejde retningslinjer for grønne indkøb og udbud	Viborg Kommune kan som storindkøber være med til at påvirke udviklingen af produkter og løsninger, så det bliver lettere at foretage grønne indkøb samtidigt med at kommunen reducerer påvirkningen fra egne indkøb og udbud. Det foreslås derfor at Viborg Kommune udarbejder konkrete retningslinjer for grønne indkøb og udbud. Det foreslås derfor konkret, at Viborg Kommune prioriterer grønne indkøb gennem: •Opkvalificering og opbygning af ekspertise i Udbud og Indkøb inden for grønne indkøb. •Ansøge om besøg fra Miljøstyrelsens rejsehold for grønne og cirkulære indkøb •Udarbejde retningslinjer for grønne indkøb. •Anvendelse af indkøbsmål fra Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb (POGI), hvor det er muligt. •Anvendelse af total- og livscyklusomkostninger, hvor det er muligt. •Fokus på områder som minimering af madspild, miljøcertificeringer, bæredygtigt byggeri, grøn transport mv. Udvalg: ØEU
20	Affald	Affaldshåndteringsplan	Fortsat og øget fokus på udarbejdelse af tiltag der anskuer affald som en ressource og med afsæt i principperne om cirkulær økonomi. -Udformning af politisk idékatalog med realiserbare tiltag for den kommende planperiode 2021-2026. -Fastsættelse af konkrete målsætninger for affaldsområdet 2021-2026. -Øremærkning af midler til finansiering af tiltag og målsætninger 2021-2026. Udvalg: KMU